omsorgsbiblioteket

Omsorgsbiblioteket er et nasjonalt elektronisk bibliotek som samler, oppsummerer og tilgjengeliggjør forskning, utviklingsarbeid og andre kunnskapsbidrag om helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Biblioteket driftes av Senter for omsorgsforskning.

Kort forskningsomtale

Effekter av elektroniske legemiddeldispensere for hjemmeboende eldre

Elektroniske legemiddeldispensere tas i bruk i stadig flere norske kommuner. En systematisk kunnskapsoversikt fra 2025 viser positive effekter på enkelte helseutfall, men begrenset kunnskap om brukererfaringer, ressursbruk og betydningen for helsepersonells arbeid.

Foto©shutterstock

Omtalt av: **Siri Andreassen Devik**, professor ved Senter for omsorgsforskning, midt, Nord universitet

Bakgrunn og hovedfunn

Elektroniske legemiddeldispensere er en av de mest utbredte velferdsteknologiske løsningene i kommunale helse- og omsorgstjenester. De brukes for å støtte hjemmeboende eldre i legemiddelhåndteringen, fremme egenmestring og bidra til at flere kan bo hjemme lenger.

I en systematisk kunnskapsoversikt *(systematic review)*, utgitt sommeren 2025, har en finsk forskergruppe undersøkt hvilke effekter elektroniske legemiddeldispensere har for hjemmeboende eldre som er 65 år eller mer. Utfallsområdene som ble undersøkt, var: 1) erfaringer hos eldre brukere og pårørende, 2) helsepersonells trivsel og erfaringer, inkludert arbeidsbelastning og jobbtilfredshet, 3) helse og livskvalitet, 4) bruk av helse- og omsorgstjenester, kostnader eller kostnadseffektivitet, og 5) likeverdighet (equity). Av 25 originalstudier som ble inkludert, rapporterte 16 statistisk signifikante resultater, hovedsakelig i favør av elektroniske legemiddeldispensere. Positive effekter ble oftest funnet for helse- og livskvalitetsutfall, der 13 av 21 studier rapporterte signifikante resultater. For bruk av helse- og omsorgstjenester ble det funnet signifikante effekter i to av de fem inkluderte studiene, og for kostnader i to av tre. Én av de fem inkluderte studiene som undersøkte erfaringer hos brukere eller pårørende, viste signifikante positive effekter. Ingen studier undersøkte effekter på helsepersonells erfaringer eller på likeverdighet i tjenestene.

Til tross for at flere enkeltstudier viste positive resultater, ga det samlede kunnskapsgrunnlaget ikke grunnlag for sikre konklusjoner om positive effekter av elektroniske legemiddeldispensere på noen av utfallsområdene. Dokumentasjonen var likevel noe sterkere for enkelte kliniske helseutfall, som blodtrykk og langtidsblodsukker, der resultatene tydet på positive effekter. Derimot var dokumentasjonen begrenset når det gjaldt effekter på helsetjenestebruk, kostnader og brukeropplevelser. Ingen av de inkluderte studiene undersøkte hvor-

dan teknologien påvirket helsepersonells arbeidshverdag eller arbeidsbelastning.

Kunnskapsgrunnlaget var videre preget av stor variasjon i hvilke dispenserløsninger og funksjoner som ble undersøkt. Studiene skilte i liten grad mellom løsninger som automatisk doserer og gjør legemidler tilgjengelige for brukeren, og løsninger som primært gir påminnelser om å ta legemidlene. Ifølge forfatterne av kunnskapsoversikten gjorde denne variasjonen det vanskelig å sammenligne resultatene og trekke sikre konklusjoner om effektene av teknologien.

Forfatterne peker også på manglende kunnskap om likeverdig tilgang til og nytte av elektroniske legemiddeldispensere. Dette er særlig relevant fordi eldre kan ha helseutfordringer eller begrenset helsekompetanse som påvirker muligheten til å bruke teknologien til egenhåndtering av legemidler. Det etterlyses derfor studier som undersøker forskjeller knyttet til blant annet alder, geografisk bosted, helsekompetanse og utdanningsnivå.

Hvordan kunnskapsoversikten ble gjennomført

Forfatterne gjennomførte systematiske litteratursøk i Scopus, CENTRAL, PubMed, Web of Science, CINAHL, PsycINFO og Cochrane Reviews. Databasesøkene omfattet studier publisert i perioden januar 2017 til april 2022. I tillegg ble resultater fra 20 eldre originalstudier hentet fra tre inkluderte systematiske oversikter. I alt ble det inkludert og analysert 25 originale studier med empiri fra høyinntektsland. Atten av disse studiene ble gjennomført i USA og Canada, mens de resterende sju fordelte seg mellom Europa (tre), Australia og New Zealand (tre) og Asia (én). Ingen av studiene var gjennomført i Norge.

Studiene vurderte ulike typer dispensere med varierte utfallsmål, og de var også varierte med hensyn til design (11 av disse var randomiserte kontrollerte studier). Kvaliteten på de inkluderte studiene ble funnet å være gjennomgående lav til moderat.

Relevans

Denne systematiske kunnskapsoversikten viser at elektroniske legemiddeldispensere kan bidra til forbedringer i enkelte kliniske helseutfall hos hjemmeboende eldre. Samtidig har flere av gevinstene som ofte trekkes fram ved innføring av teknologien, slik som økt ressurseffektivitet og redusert belastning på helse- og omsorgstjenestene, fortsatt begrenset dokumentasjon. For norske kommuner kan dette tilsi at innføring av elektroniske legemiddeldispensere bør følges av systematisk oppfølging av pasientutfall, arbeidsprosesser og ressursbruk, slik at man får bedre kunnskap om hvilke gevinster teknologien faktisk gir i praksis.

I oversikten ble det pekt på at gevinster ved velferdsteknologi ikke bare handler om kliniske resultater og effektiv ressursbruk. Hvordan teknologien oppleves av brukerne, og om den bidrar til økt trygghet, selvstendighet og mestring i hverdagen, er også viktige kvalitetsmål. Kunnskapsgrunnlaget er imidlertid fortsatt begrenset når det gjelder disse aspektene.

Selv om de inkluderte studiene er gjennomført i andre land, gir funnene relevant kunnskap for norske kommuner om både hva elektroniske legemiddeldispensere kan bidra med, og hvilke antatte fordeler det fortsatt er begrenset dokumentasjon for.

Kilde

Salmensuu, O., Hyttinen-Huotari, V., Isotalo, J., Rijken, M., Linnosmaa, I., & Kaarakainen, M. (2025). Systematic Review of Effects of Medication Dispenser Use by Home-Dwelling Older Adults. *Nursing Research*, 74(4), 305–312. https://doi.org/10.1097/nnr.0000000000000824

omsorgsbiblioteket

Utgitt av: Senter for omsorgsforskning, 2026
www.omsorgsbiblioteket.no